

Sz. Pan Krzysztof Karoń:

Szanowny Panie Prezesie, cieszymy się, że publikowane przez nas materiały znajdują tak wielu znamienitych czytelników. Dziękujemy.

Przekazany przez Pana materiał jest niezwykle ciekawy i [opublikowaliśmy go](#). Gorąco zachęcam do przysyłania kolejnych tekstów.

Łączę wyrazy należnego szacunku i pozdrawiam,
Jarosław Jelinek - właściciel portalu.

Stawy rybne to nie tylko chów i hodowla ryb!

Krzysztof Karoń – Prezes Zarządu Związku Producentów Ryb

Podstawowym warunkiem życia ryb jest woda, dlatego zagadnieniom związanym z ilością i jakością wód, rybacy poświęcają „od zawsze” bardzo wiele uwagi i działań!

Stawy rybne.

Już w zamierzonych czasach Karol Wielki (747-814) - król Franków, cesarz rzymski - w swoich rozporządzeniach (kapitularzach) polecił zarządzającym majątkami, aby dopilnowali powstawania budowli wodnych /stawów/ do hodowli ryb. Można więc bez przesady powiedzieć, że był On prekursorem zarówno budowy obiektów retencji wód jak i produkcji rybackiej na terenie Europy. Jednakże jak to często stwierdza się w historii „Pierwsi byli Chińczycy”. To z tamtych terenów idee zarówno budowli stawowych jak i chowu ryb na nasze tereny przenieśli mnisi zakonni .

Na ziemiach polskich stawy zaczęto budować od XII wieku. Głównym celem był chów ryb - głównie karpia.

Dziś na znaczenie polskich stawów rybnych należy patrzeć znacznie szerzej niż tylko pod kątem pozyskiwania mięsa ryb a to z uwagi na następujące bardzo ważne względy:

1/. Szczególnie ważna i pozytywna funkcja stawów to retencja wód.

Retencja wód w Polsce to bardzo ważne zadanie strategiczne, gdyż jesteśmy w Europie krajem o najmniejszych zasobach wód w przeliczeniu na jednego mieszkańca a ponadto wodą gospodarujemy źle! W Szwajcarii, Austrii każdy litr wody użytkowany jest kilkakrotnie - w Polsce tylko raz!

Szczególnie korzystna funkcja stawów rybnych w retencjonowaniu wód wynika z tego, że woda magazynowana jest na powierzchni aż 550 km² a więc na powierzchni przekraczającej powierzchnię wszystkich zbiorników zaporowych w Polsce /ok.500 km/.

Ogromną zaletą stawów jest nie tylko duża ilość retencjonowanej wody ale

również ich położenie - głównie tam, gdzie nie ma, lub jest bardzo mało naturalnych zbiorników wodnych- jezior. Najwięcej stawów zbudowano bowiem w środkowej i południowej Polsce!

Retencja wody w stawach wynosi około 1.800 milionów m³.

Czy to dużo czy mało ? Odpowiedź uzyskujemy porównując:

- powierzchnia jeziora Śniardwy wynosi 106 km² i gromadzi ok... 690 mil.m³
- pow. zalewu Zegrzyńskiego to 33 km² ..... 94 mil m³.
- pow. zalewu Jeziorsko to 42 km² ..... 202 mil.m³

Retencyjna wody w stawach wynosi więc:

- 2,4 razy pojemności jeziora Śniardwy;
- 8,3 razy objętości zbiornika Jeziorsko;
- 18 zbiorników typu zalewu Zegrzyńskiego!

- Bardzo ważne jest to, że stawy wzbogacają ekosystemy wodne, poprzez równomierny i powolny odpływ wód ze stawów, pobranych podczas nadmiaru wód wiosną i oddających wodę latem, zapewniają stałe przepływy wody w tych ekosystemach!

- Retencja wód w stawach jest najefektywniejsza, gdyż woda pobierana jest wiosną, podczas nadmiaru wód po roztopach zimowych do opróżnionych całkowicie jesienią stawów. Rzeki i jeziora nadmiaru wód nie retencjonują, tylko przepuszczają je w ramach naczyń połączonych. Zbiorniki zaporowe proporcjonalnie mniej retencjonują wód, gdyż są opuszczane tylko częściowo na okres zimowy.

-Stawy spełniają bardzo ważną rolę przeciwpowodziową i przeciwpożarową.

- Budowa stawów i retencjonowanie w nich wód nie obciążają w ogóle budżetu Państwa w odróżnieniu od retencji wód w zbiornikach zaporowych, ponieważ 100% kosztów retencji wód w stawach pokrywają rybacy!

2/. Stawy rybne to nieoceniony, pozytywny wpływ na środowisko.

- Zmagazynowana woda w stawach rybnych o powierzchni około 600 km² wyparowuje średnio w ciągu sezonu wegetacyjnego wodę w ilości 1 litra w ciągu 1 sekundy z każdego hektara swej powierzchni. Oznacza to, że w każdej godzinie w Polsce ze stawów średnio wyparowuje ponad 250 miliardów litrów wody, a w upalne dni letnie ponad dwa razy więcej! Ma to przeogromny, korzystny wpływ na mikroklimat i środowisko przyrodnicze.

-Woda stawowa wzbogaca przyrodę będąc ostoją wielu zwierząt. Daje możliwość wodopoju i kąpieli zwierzętom leśnym i polnym . Bytuje na stawach około 130 gatunków ptaków na 435 rejestrowanych w kraju. Liczba ptaków na stawach jest bardzo zróżnicowana w sezonie, zależna jest najczęściej od powierzchni kompleksu stawowego, jego stanu technicznego, może kształtować się od kilkuset do kilku tysięcy dziennie. \

3/.Wpływ produkcji ryb w stawach na jakość wód zlewni!

- Cytat z dyrektywy Unii Europejskiej: „z punktu widzenia nadzoru wodnego, stawy nie są obciążeniem dla środowiska, ale generalnie ulepszają jakość wody poniżej stawów. Stawy karpiove uwalniają wodę lepszej jakości niż tą, którą otrzymują. Dodatkowo, stawy są zbiornikami - magazynami wody i poprawiają mikroklimat”.

- Badania niemieckie w latach 1994-1997 udowodniły, że „stawy rybne trwale kumulują (uwalniają środowiska dorzeczca) od 5,7 do 2,65 kg fosforu/ha oraz azotu mineralnego od 42 do 290 kg/ha rocznie. A więc stawy bardzo pozytywnie oddziałują na jakość wód dorzeczca”. (dane zaczerpnięte z opracowania R. Knosche, K. Schreckkenbach, M. Pfeifer and H. Wissenbach - Balances of phosphorus and nitrogen in carp ponds. Fisheries Management and Ecology 2000, 7, 15-22.

- Wiele gospodarstw stawowych pobiera bardzo zanieczyszczone wody po roztopach śniegu, wody poburzone, a często z cieków prowadzących wody pozaklasowe. Rybacy te wody doprowadzają zawsze do II klasy czystości, co jest warunkiem hodowli ryb!

Woda zostaje oczyszczona! Następuje to na skutek naturalnego obiegu materii w ramach „łańcucha pokarmowego stawu”, zabiegów hodowlanych, sedymentacji osadów, mineralizacji mułu stawowego poprzez wapnowanie, napowietrzenie, osuszenie i przemrożenie dna stawowego po spuszczeniu jesiennym wody ze stawów.

- O braku negatywnego oddziaływania stawów rybnych na środowisko najbardziej przekonująco świadczy to, że budowane już od średniowiecza wielkie kompleksy Stawów Milickich, Śląskich, Przygodzickich nie spowodowały - mimo upływu setek lat- szkód w środowisku wodnym i przyrodniczym, a wręcz odwrotnie, na stawach tych utworzono wiele rezerwatów i parków krajobrazowych a ostatnio obszarów chronionych „Natura 2000”!

- Kompleksowe badania z ostatnich lat przeprowadzone przez naukowców z IMiUZ Falenty, wywiody bardzo ważny wniosek o wpływie stawów rybnych na jakość wód zlewni, który określono następująco:

„Stawy rybne są najtańszym sposobem oczyszczania wód”!!!

4/. Jakie są potrzeby producentów ryb wynikające z dostępu do wody?

Producenci ryb potrzebują zapewnienia poboru wody najlepszej jakości w wystarczającej ilości, pozwalającej na optymalne utrzymanie ryb! Jest to jednak w obecnych czasach hasło z rodzaju pobożnych życzeń m. in. z powodu nieprzyjaznego rybactwu prawa - Ustaw: Prawo Wodne, Ochrony Środowiska, Ochrony Przyrody, O Rybactwie Śródlądowym itd.

Aktualne przepisy prawne zezwalają na prowadzenie produkcji rybackiej w stawach bez wymogu specjalnych zezwoleń – ale ! :

- Na zasadzie tymczasowości, wynikającej z braku zagwarantowania trwałości pozwoleń wodno prawnych dla gospodarstw stawowych i bez prawnej możliwości „przedłużenia pozwolenia wodnoprawnego”!

- Nie dają żadnej gwarancji zabezpieczenia poboru wystarczającej ilości wody, określonej w pozwoleniu wodnoprawnym. A w praktyce z różnych pozamerytorycznych względów, często ilość dostępnej wody ulega zmniejszaniu na skutek niefrasobliwego wydawania nowych pozwoleń i pobierania wód bez pozwoleń itd !

- Nie dają żadnej gwarancji dopływu odpowiedniej jakości wody

Nakładają w pozwoleniach wodnoprawnych restrykcyjne obowiązki na rybaka w zakresie obowiązków pełnego/100%/ utrzymania urządzeń hydrotechnicznych i cieków mimo, że służą one często również innym, poza rybackim użytkownikom !

-Wiele działań władz odpowiedzialnych za środowisko jest całkowicie nieracjonalnych z punktu widzenia rybaków- chodzi np. o :

Całkowite podporządkowywanie spraw rybackich pod tworzone obszary „Natura 2000”- bez pytania o opinię rybaka, na jego stawach rybnych - sztucznie zbudowanych dla produkcji ryb!. Nawet na stawach zbudowanych w ostatnich latach! Nie bierze się w ogóle pod uwagę oczywistego faktu, że to dzięki rybakom i ich stawom rybnym tworzą się siedliska ptaków a nie w wyniku wejścia Polski do UE I wydania decyzji administracyjnej o utworzeniu obszaru „Natura 2000” itd!

Otaczanie całkowitą opieką prawną plagi kormoranów wyjadających ryby i plagi bobrów, uszkadzających ziemne budowle hydrotechniczne na stawach, szermując nieprawdziwymi informacjami, że wymaga tego Unia Europejska!

– Ptaki wyjadają ryby i paszę im podawaną, przenoszą chory, wzbogacają wody w stawach w składniki biogenne azot, fosfor – powodujące nieraz nadmiernie intensywne zakwity glonów w tym szkodliwych sinic powodując śnięcia ryb.”

By stawy przetrwały i nie zginęły z krajobrazu Polski, w związku z radykalnym spadkiem opłacalności produkcji rybackiej, muszą być poczynione reformy, przysługujące stawom z tytułu funkcji jakie one spełniają w najważniejszej roli, to jest retencji wody i poprawy jej jakości, oraz walorów przyrodniczych! Zmiany powinny nastąpić w prawodawstwie, zaczynając od ustawy Prawo Wodne, która powinna zapewniać priorytet dla gospodarki stawowej trwałego zaopatrzenia w wodę, szczególnie dla gospodarstw już istniejących. Należy premiować gospodarstwa rybackie za ilość retencjonowanej wody!

Prawo ochrony środowiska, ochrony przyrody, ustawa o rybactwie śródlądowym - powinny zapewnić wsparcie użytkowników stawów w gospodarowaniu zasobami przyrody na stawach i partycypowania w kosztach rekompensat strat powodowanych w kompleksach stawowych przez zwierzęta chronione, będące szkodnikami rybackimi! Należy zapewnić udział ichtiologów w podejmowaniu decyzji o stanie pogłowia zwierząt na stawach!

- Reasumując powyższe należy stwierdzić, że producenci ryb potrzebują:
  - gwarancji trwałości pozwoleń wodno prawnych ;
  - partycypacji w kosztach utrzymania stawów pozostałych grup społecznych na rzecz których stawy pełnią dodatkowe funkcje z powodu tego, że stawy pełnią funkcje na rzecz nie tylko hodowli ryb, ale również na rzecz strategicznych interesów ogólnie narodowych, retencji wód, środowiska, powinny więc być traktowane jako dobro ogólnie narodowe!

Jeśli się tego nie spełni to stawy karpiove z uwagi na malejącą opłacalność chowu karpia w przyszłości znikną z krajobrazu Polski, podobnie jak dawne stawy młyńskie, czy uprawy polskiego lnu!!! A wraz z nimi z obszarów „Natura 2000” zostanie tylko nazwa, bo zabraknie tam ptaków itd. Jednocześnie radykalnie zmniejszy się retencja wód a w efekcie w Polsce postępować będzie zagrożenie powodziowe po roztopach śniegu i nadmierne osuszanie terenów w lecie.

Powyższe stwierdzenie jest w pełni realne! W ostatnich latach zaprzestano chowu ryb w wielu obiektach stawowych. W Polsce na ok.70.000 ha stawów użytkuje się już tylko ok. 61.000 ha!!!